

Vårt Dnr: E-202603-11-1
Vår ref: Per Segerbäck

Myndigheten för civilt försvar

Er referens:

registrator@mcf.se

Diarienummer: MCF 2026-01673

Yttrande över remissen: ” Likvärdigt skydd för personer med funktionsnedsättning. Inkludering i det brand- och olycksförebyggande samt skadebegränsande arbetet”

1 Våra synpunkter på remissen i sammanfattning

Sammanfattning

En bra och klok vägledning, men som kan förbättras avseende hur räddningstjänsten hanterar elöverkänsliga. För att uppnå ett likvärdigt skydd för elöverkänsliga enligt vägledningens principer måste räddningstjänsten:

1. **Anpassa kommunikationen** för att minimera exponering för elektromagnetiska fält.
2. **Utveckla bemötandet** genom kunskap om hur elöverkänslighet påverkar reaktioner vid olyckor.
3. **Institutionalisera samarbetet** med Elöverkänsligas Riksförbund för att säkerställa att planer och rutiner är praktiskt genomförbara för målgruppen.

Dessa åtgärder ligger i linje med vägledningens kärnbudskap: att inkludera perspektivet från början skapar bättre lösningar för alla och är en fråga om mänskliga rättigheter (Förord, kapitel 1).

Detaljer:

Information och kommunikation för räddningstjänsten

Enligt vägledningen är anpassad kommunikation en förutsättning för likvärdigt skydd. För elöverkänsliga, som ofta har sensoriska överkänsligheter (elektromagnetiska fält = EMF, ljus, ljud), krävs specifika anpassningar:

1. Anpassning av varningssignaler och information:

- **Problem:** Standardvarningar (varning via mobilsystem) är normalt omöjliga att hantera för elöverkänsliga. På grund av mobilers emission av mikrovågor.
- **Åtgärd:** Enligt kapitel 4.1 bör information anpassas. För elöverkänsliga kan detta innebära att räddningstjänsten utvecklar alternativa varningsmetoder som minimerar problemen. Detta bör ske i samarbete med Elöverkänsligas Riksförbund eller förbundets länsorganisationer.
- **Innehållsanpassning:** Informationen måste vara konkret och enkel (kapitel 4.2). För elöverkänsliga kan exponering för EMF och stressen vid en olycka förvärra symtomen, inklusive medvetandenivå, vilket kräver att bemötandet är varsamt och flexibelt så att onödig exponering för EMF kan undvikas.

2. Digital tillgänglighet:

- **Problem:** All digital information om brandskydd och nödplaner måste vara tillgänglighetsanpassad enligt EU-direktivet (kapitel 4.1). För elöverkänsliga kan detta innebära stora problem – vi finns ju inte i den digitala världen!
- **Åtgärd** Det är helt nödvändigt med ”analoga” kommunikationssätt. De som av olika skäl inte har mobiltelefon måste kunna nås t ex via ”Hesa Fredrik” och på P4 FM-radio.

3. Kunskapshöjning:

- **Åtgärd:** Räddningstjänsten behöver ökad kunskap om elöverkänslighet som en funktionsnedsättning (kapitel 3.4 och 4.1). Personalen måste förstå att symtom som kognitiv påverkan, sänkt medvetandenivå, smärta eller oförmåga att röra sig kan vara en direkt följd av omgivningens elektromagnetiska fält, inte en psykologisk reaktion på olyckan i sig.
- **Metod:** Använda "train the trainers"-modellen (kapitel 6) för att sprida kunskap om hur man bemöter personer med sensoriska överkänsligheter inklusive elöverkänsliga.

Bemötande och behandling av elöverkänsliga nödställda

Kapitel 6 i vägledningen fokuserar på bemötande under räddningsinsatser. För elöverkänsliga är detta kritiskt då omgivningens och teknisk apparaturs elektromagnetiska fält (EMF) och starkt ljus från utrustning, kan förvärra tillståndet.

1. Hänsyn vid insats:

- **Åtgärd:** Räddningstjänstpersonal bör, minimera användningen av trådlös teknik och starka ljuskällor i närheten av elöverkänsliga personer.
- **Bemötande:** Enligt kapitel 6.1 ska personalen vara lyhörd. Att en person inte reagerar eller verkar "frånvarande" kan bero på att de är påverkade av räddningstjänstens eller annan trådlös teknik (t ex mobiltelefoner, Tetra).

2. första hjälpen:

- **Åtgärd:** Kapitel 6.2 betonar behovet av psykosocial första hjälpen. För elöverkänsliga innebär det också att skapa en "lugn zon" så snart som möjligt, där de kan komma undan de elektromagnetiska fälten och den starka belysningen som ofta finns vid en olycksplats.
- **Prioritering:** Evakuering kan behöva ske på ett sätt som minimerar exponering. Om en person är beroende av specifika hjälpmedel (t.ex. specialfilter eller EMF-skyddskläder) för att hantera sin överkänslighet, måste dessa prioriteras i utrymningen.

3. Undvikande av diagnosticering:

- **Princip:** Enligt kapitel 6.1 ska personalen inte ställa diagnoser. Men de måste ha en grundläggande förståelse för att funktionsnedsättningar kan vara osynliga. Om en person uppger att den är elöverkänslig, ska detta tas på allvar som en del av individens behov, likt behoven hos en person med syn- eller hörselnedsättning.

Samarbete med Elöverkänsligas Riksförbund

Vägledningen lyfter fram dialog och samverkan med intresseorganisationer som avgörande (Förord, kapitel 1 och 3.2).

1. Dialog och delaktighet i planering:

- **Åtgärd:** Räddningstjänsten bör aktivt involvera Elöverkänsligas Riksförbund i utformningen av lokala nödplaner och övningar. Enligt kapitel 3.2 är det viktigt att personer med funktionsnedsättning själva får definiera sina behov.
- **Metod:** Skapa en "resursgrupp" bestående av medlemmar från förbundet, där de kan ge feedback på hur information och utrymningsrutiner bör vara utformade.

2. Krisberedskap och stöd:

- **Åtgärd:** Eftersom elöverkänsliga är extra sårbara vid höjd beredskap (kapitel 1.3), bör samarbetet inkludera planering för kriser där strömmen eller kommunikationsnätet kan vara påverkat. Förbundet har värdefull kunskap om hur deras medlemmar hanterar avbrott i samhällsservice.
- **Notering:** Elöverkänsligas Riksförbund, har beviljats statsbidrag för 2025. Vi är en erkänd funktionsrättsorganisation med påverkansarbete inom flera områden, vilket gör oss till en naturlig partner för räddningstjänsten enligt vägledningens rekommendationer.

2 Om oss

Elöverkänsligas Riksförbund är en funktionsrättsorganisation som organiserar personer med funktionsnedsättningen elöverkänslighet.

Förbundet är medlem i Funktionsrätt Sverige som organiserar 50 funktionsrättsförbund.

Förbundet har för närvarande ca 1800 medlemmar.

Enligt Miljöhälsorapporten 2009 från Socialstyrelsen är 3,2 % av den vuxna befolkningen elöverkänsliga. Det motsvarar över 300 000 personer. Cirka 0,4 % är svårt drabbade.

Elöverkänslighet är en funktionsnedsättning och elöverkänsliga omfattas av "Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan för handikappolitiken" antagen av riksdagen den 11 maj år 2000.

I FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som EU har antagit och Sverige ratificerat är det "universellt utformade samhället" en central utgångspunkt.

De kraftiga utbyggnaden av trådlös teknik de senaste 20 åren har medfört en mycket försämrad tillgänglighet i hela samhället för elöverkänsliga. Detta har skett trots att allt fler varningssignaler kommer från olika håll, såsom resolutioner och deklARATIONER från internationella organ (se nedan), i form av forskningsrapporter och inte minst, de drabbades dokumenterade erfarenheter. Resolution

Elöverkänsligas Riksförbund _____ Medlem i Funktionsrätt Sverige

Post- och Besöksadress

Blåsutvägen 53
121 36 JOHANNESHÖV

Telefon

08-712 90 65

E-post

info@eloverkanslig.org

Org.nr.

812400-9484

Plusgiro

67 84 45-8

Bankgiro

788-2970

1815 (2011)¹ från Europarådet uppmanar medlemsländerna bland annat att:

8.1.4. ägna särskild uppmärksamhet åt elöverkänsliga människor som lider av ett syndrom som medför överkänslighet mot elektromagnetiska fält och införa särskilda åtgärder för att skydda dem, inklusive att inrätta strålningsfria zoner som inte täcks av trådlösa nätverk;

Fler angelägna råd återfinns i den kompletta resolutionstexten (svensk översättning bifogas).

Den 31 maj 2011 tillkännagav WHO:s cancerforskningsorgan IARC att de beslutat att klassificera radiofrekventa elektromagnetiska fält, som de långt tidigare gjort med lågfrekventa magnetfält, såsom ”Class 2B carcinogen”, det vill säga som möjligen cancerframkallande, i samma grupp som DDT och bly².

Den 11 maj 2015 lämnade 190 forskare från 39 länder in en uppmaning till FN, FN: s medlemsstater och Världshälsoorganisationen (WHO) där man begär att de [FN] antar mer skyddande riktlinjer för exponering för elektromagnetiska fält (EMF) och trådlös teknik, med hänsyn till allt starkare bevis för risker.

Forskarna bakom "International EMF Scientist Appeal"³, uppmanar generalsekreteraren och FN-anslutna organ att främja förebyggande åtgärder för att begränsa EMF-exponeringar och att utbilda allmänheten om hälsoriskerna, i synnerhet för barn och gravida kvinnor.

I dokumentet ”EUROPAEM EMF Guideline 2016 for the prevention, diagnosis and treatment of EMF-related health problems and illnesses”⁴, redogör Europas främsta läkare och experter på problematiken runt elöverkänslighet för den vetenskapliga bakgrunden och ger rekommendationer avseende diagnos och behandling.

I en nyligen publicerad forskningsrapport⁵ med titeln ”Electrohypersensitivity as a Newly Identified and Characterized Neurologic Pathological Disorder: How to Diagnose, Treat, and Prevent It.” redogör professor D. Belpomme och medarbetare för bl a hur elöverkänslighet kan diagnosticeras, behandlas och förebyggas. Se referens nedan.

¹ Resolution 1815 (2011) länk till originaltext på engelska:
<http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewPDF.asp?FileID=17994&lang=en>

² Meddelande om IARC:s (International Agency for Research on Cancer) klassificering av radiofrekventa fält inklusive de som kommer ifrån moderna kommunikationsutrustning och mobiltelefoner som möjligen cancerframkallande, länk till IARC:s meddelande: http://www.iarc.fr/en/media-centre/pr/2011/pdfs/pr208_E.pdf

³ Länk till pressmeddelandet: i original på engelska:
https://emfscientist.org/images/docs/EMF_Scientist_Press_Release_5-1-2015.pdf
Svensk översättning: https://emfscientist.org/images/docs/transl/Swedish_EMF_Scientist_Appeal_2015.pdf

⁴ Länk till komplett artikel på engelska:
<https://www.degruyter.com/downloadpdf/j/reveh.2016.31.issue-3/reveh-2016-0011/reveh-2016-0011.pdf>

⁵ Belpomme, D.; Irigaray, P. Electrohypersensitivity as a Newly Identified and Characterized Neurologic Pathological Disorder: How to Diagnose, Treat, and Prevent It. Int. J. Mol. Sci. 2020, 21, 1915.
Länk till komplett artikel på engelska: https://www.mdpi.com/1422-0067/21/6/1915?type=check_update&version=2

För Elöverkänsligas Riksförbund:

Inger Svedmyr, sakkunnig

Per Segerbäck, sakkunnig

Bilaga: Resolution 1815 (2011) från Europarådet i svensk översättning (PDF)